

VĚKOVÁ STRUKTURA CIZINCŮ V ČR

Jana Vrabcová

Abstrakt:

K 31. 12. 2015 žilo v České republice 464 670 cizinců. Podíl cizinců na obyvatelstvu České republiky tvořil 4,3 % obyvatel. Většina cizinců byla ve věku 15–59 dokončených let. Nejvíce cizinců v České republice bylo z Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu a Ruska. Věková struktura cizinců žijících na území České republiky se liší od domácího obyvatelstva, liší se také věková struktura cizinců jednotlivých krajů v závislosti na převládající národnosti. Značná část cizinců přichází za prací a studiem. Jde tedy o osoby v mladším produktivním věku 30–39 dokončených let. Za prací přicházejí spíše méně kvalifikované pracovní síly a převažují muži. Cílem příspěvku je poukázat na rozdíly ve věkové struktuře cizinců v jednotlivých krajích České republiky a jejich změny v čase.

Klíčová slova: cizinci, migrace, věková struktura, Česká republika

Úvod

Cizinci a jejich počet na území České republiky postupně roste, podíl cizinců nedosahuje ani 5 % obyvatelstva. Česká republika se postupně stala ze země tranzitní zemí cílovou pro řadu migrantů. Věková struktura cizinců se liší od věkové struktury domácí populace, je zde malé zastoupení dětí i starších osob, převažují muži v produktivním věku. Lze předpokládat, že s přibývajícím počtem cizinců, kteří zde založí rodinu, bude i věková struktura cizinců běžnější ve srovnání s populací ČR.

„Při zkoumání sociokulturních charakteristik cizinců se ukazuje, že u početně největších skupin cizinců (dle státního občanství) probíhá jejich nezanedbatelná akulturace, tj. jejich adaptace a asimilace s kulturním prostředím České republiky. Projevuje se např. v míře přijetí českého jazyka za jazyk mateřský (týká se cizinců narozených na našem území, kteří kromě jazyka země svého „původu“ jako rodný jazyk uvádí i češtinu) či v míře přihlášení se k církvi či náboženské společnosti (stejně jako občané ČR se považují většinou za bezvěrce, případně za věřící bez příslušnosti k církvi či společenství). Odlišnosti se však projevují v ekonomických charakteristikách cizinců, protože ekonomické důvody jsou převládajícími důvody imigrace. S tím také souvisí věková struktura, porodnost žen či struktura rodinného stavu cizinců.“ (ČSÚ, 2014).

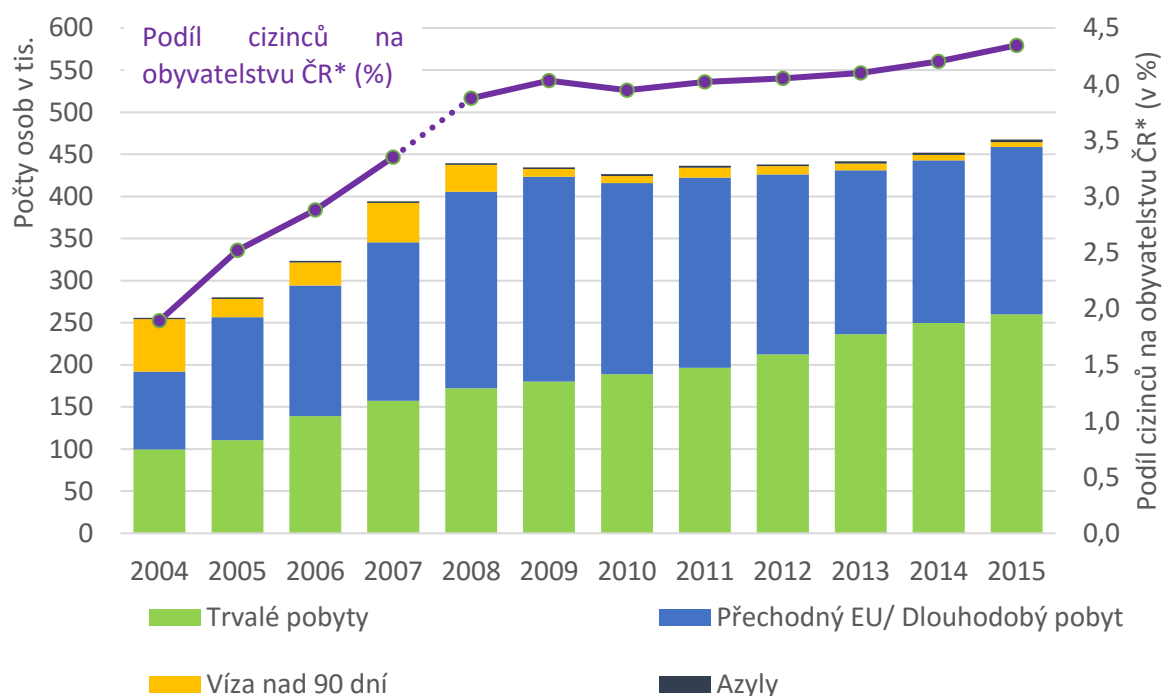
Věková struktura a vývoj počtu cizinců v České republice

Počet všech cizinců včetně azylantů a osob s vízy evidovaných v České republice v roce 2015 překročil 467 tisíc. Tyto osoby řadíme mezi občany jiných zemí, kterým zde byl udělen trvalý pobyt, přechodný, resp. dlouhodobý pobyt, víza nad 90 dní a osoby s azylem. Jak je patrné i z obrázku č. 1 od roku 2010 dochází k trvalému nárůstu počtu těchto osob v České republice. „Podíváme-li se na časovou řadu podle jednotlivých kategorií pobytu, je patrné, že zatímco do

roku 2012 převažovali mezi cizinci s uděleným povolením k pobytu cizinci s některým z typů přechodného pobytu, od roku 2013 se tento poměr obrátil a převažují držitelé povolení k trvalému pobytu, přičemž jejich počty stále rostou. Naopak počty cizinců s přechodným pobytem v posledních letech klesají. Počet cizinců, kteří v ČR získali azyl nebo dočasnou ochranu vzhledem k nízkým počtům kladně vyřízených žádostí rostou v posledním období pouze pozvolně* (ČSÚ, 2015).

Zajímavým údajem je podíl cizinců na celkovém obyvatelstvu naší země. Cizinci zahrnutí do obyvatelstva České republiky jsou cizinci s pobytem nad 12 měsíců (osoby s trvalým a přechodným, resp. dlouhodobým pobytem). Tyto osoby vydělené celkovým počtem osob v České republice tvoří ukazatel podílu cizinců na obyvatelstvu České republiky. Ovšem do roku 2007 byli do obyvatelstva řazeni rovněž cizinci s aktuálně platným azylem na území naší republiky. Tuto skutečnost je vhodné zdůraznit, byť počty azylantů byly vcelku nízké a neměly vliv na hodnotu podílu cizinců v České republice.

Obrázek 1: Vývoj počtu cizinců v ČR podle typu pobytu v období 2004–2015

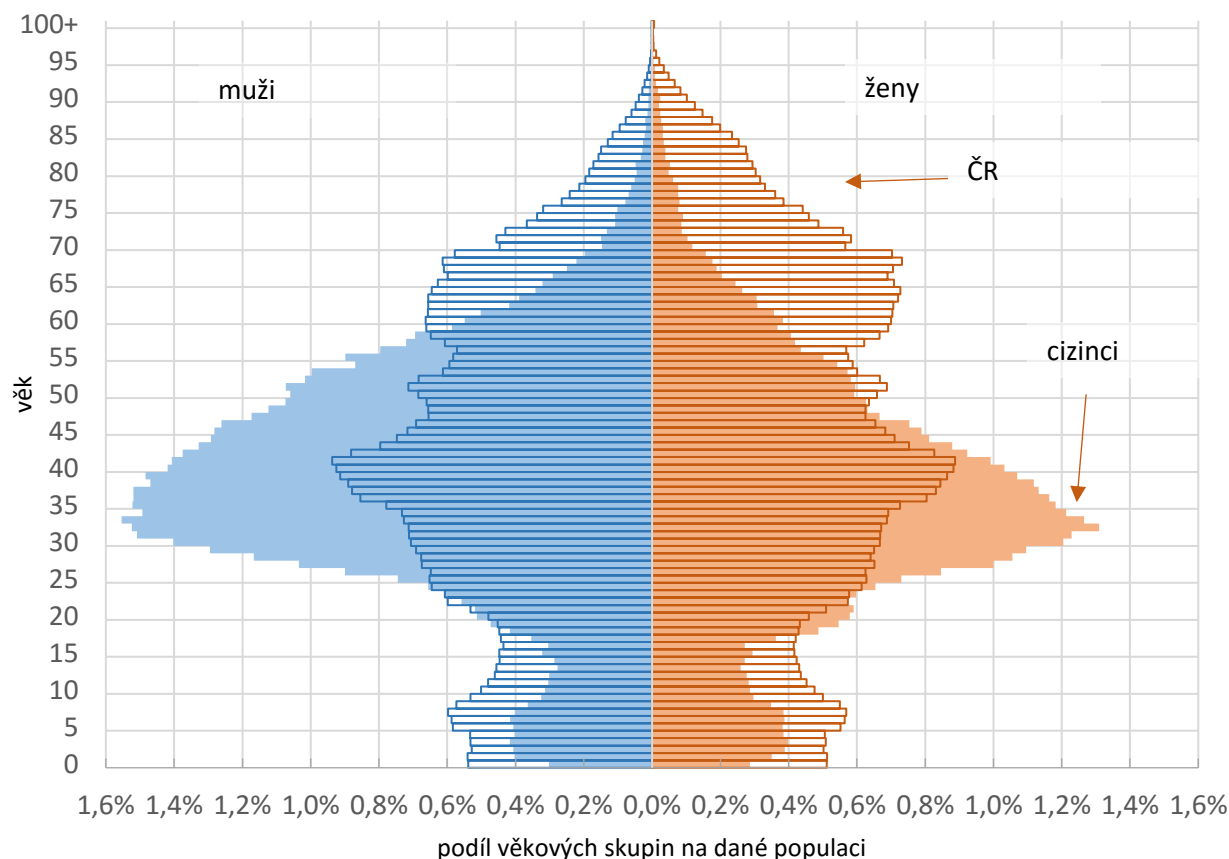
Zdroj: data ČSÚ, https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr

* Do roku 2007 byli do obyvatelstva ČR řazeni rovněž cizinci s aktuálně platným azylem na území ČR.

„Ve srovnání s ostatními státy je zastoupení cizinců v České republice stále nízké. Budoucí vývoj bude určován především nadnárodním a národním vývojem ekonomickým a politickým, včetně migrační politiky ČR a EU“ (ČSÚ, 2014).

Věková struktura cizinců se liší od věkové struktury domácí populace, je zde malé zastoupení dětí i starších osob a převažují muži v produktivním věku. Stav na konci roku 2015 zobrazuje obrázek č. 2.

Obrázek 2: Věková struktura cizinců a obyvatel ČR (stav k 31. 12. 2015)

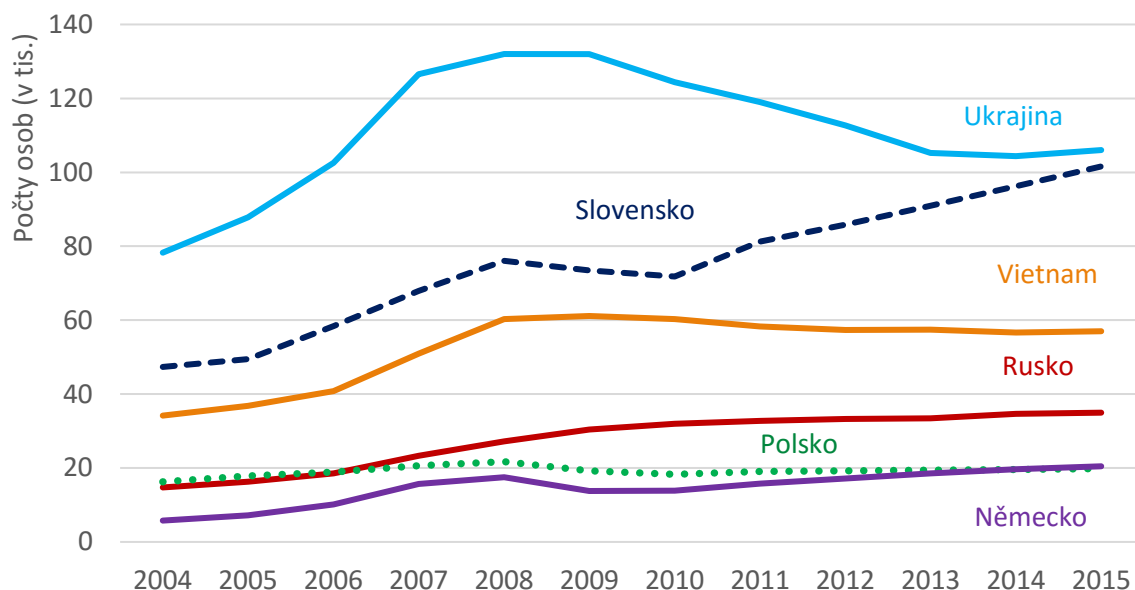

Zdroj: data ČSÚ, <https://www.czso.cz/csu/czso/vekove-slozeni-obyvatelstva>

Nejčastěji zastoupené skupiny cizinců

Nejvíce zastoupenými skupinami cizinců s povoleným pobytem jsou již tradičně v České republice občané Slovenska, Ukrajiny a Vietnamu. Mezi často zastoupené skupiny patří obyvatelé Ruska, Polska a nově i Německa. Těchto 6 hlavních skupin zastupuje 73 % všech cizinců na území České republiky (stav k 31. 12. 2015). Charakteristickým znakem je výrazné zastoupení osob v produktivním věku, a to u mužů i u žen. Nejvyšší zastoupení dětské složky (0–14 dokončených let) měli občané Vietnamu (15,6 %) a Ruska (12,7 %). Na obrázcích 4a) až 4f) jsou porovnány věkové struktury jedné z 6 výše zmíněných skupin cizinců s celkovou populací cizinců v České republice. Součet podílů jednotlivých věkových skupin v dané populaci pro obě pohlaví dohromady je vždy roven 100 %.

Obrázek 3: Vývoj počtu cizinců v ČR podle nejčastější státní příslušnosti v období 2004–2015 (stav k 31. 12.)

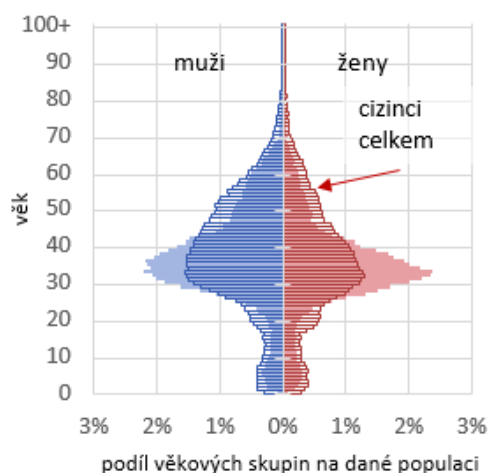

Zdroj: data ČSÚ, https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr

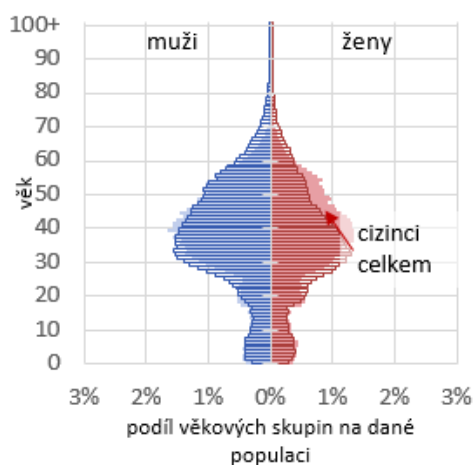
Občané Slovenska mají mezi cizinci v ČR zvláštní postavení. „V poválečném období směřovali občané Slovenska především do vysídleného českého pohraničí, v 50. letech byly nejvýznamnějšími cíli průmyslové aglomerace Ostravska a Podkrušnohoří, v 80. letech a později se dostávala do popředí migrace Praha a další velká města“ (Drbohlav, 2010). „Po roce 1993 nabyt velký počet občanů Slovenské republiky (více než 400 tisíc) české státní občanství.“ (ČSÚ, 2014) Slováci v současnosti migrují do ČR nejčastěji za studiem nebo z ekonomických důvodů. Část ze slovenských studentů zde nachází práci a zůstává i po ukončení studií. Věková struktura migrantů je spíše mladší. Medián věku je u této skupiny cizinců přibližně 35 let. Nejvíce slovenských občanů žije v Praze, Středočeském a Jihomoravském kraji. V těchto třech oblastech je evidováno 56 % všech občanů Slovenska na našem území.

Obrázek 4: Věková struktura vybraných skupin cizinců a všech cizinců v ČR (stav k 31. 12. 2015)

4a) občané Slovenska vs. cizinci celkem

4b) občané Ukrajiny vs. cizinci celkem

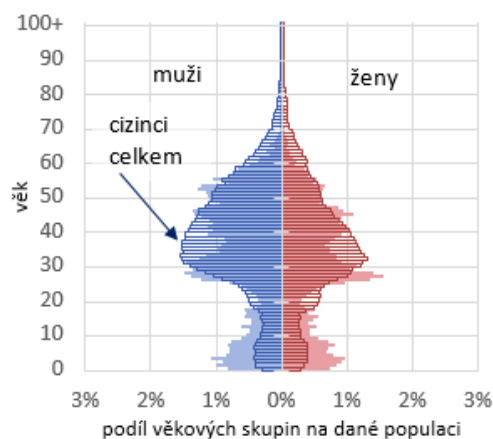
Zdroj: data ČSÚ

Občané Ukrajiny přicházejí do ČR především z ekonomických důvodů, za prací. „*Důvodem jejich migrace je dlouhodobá hospodářská krize na Ukrajině, která má kořeny jednak v problematickém přechodu k tržnímu hospodářství po rozpadu Sovětského svazu na počátku 90. let 20. století, jednak v celosvětové finanční a navazující hospodářské krizi po roce 2008*“ (Janská, 2007). Téměř 60 % všech Ukrajinců žijících v ČR je evidováno v Praze a Středočeském kraji. Převládají zde muži v produktivním věku. Věková struktura Ukrajinců vcelku kopíruje věkovou strukturu všech cizinců v ČR. Mezi migranty z Ukrajiny přibývá dětí. Část migrantů zde pobývá s celou rodinou a chtějí se zde usadit. Medián věku je 39 let. „*Převážná většina občanů Ukrajiny ... pobývá na území České republiky na základě povolení k trvalému pobytu, přičemž podíl držitelů povolení k trvalému pobytu mezi Ukrajinci stále roste.*“ (ČSÚ, 2015).

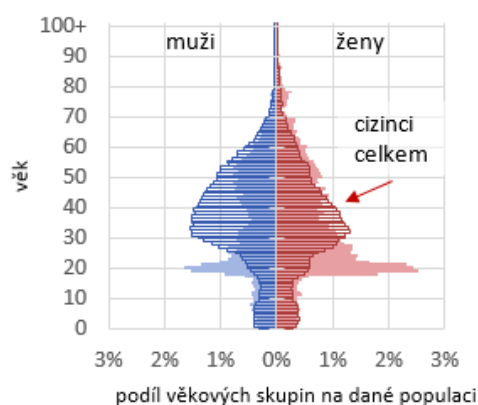
Občané Vietnamu začali na území ČR přicházet již v 50. letech 20. století, největší migrační vlny nastaly v 70. letech. „*V tu dobu kvůli nedostatku pracovních sil došlo k aktivnější imigrační politice Československa a Vietnamci (spolu s dalšími občany socialistických států) byli přizváni k jejich naplnění. Tato migrace byla podporována i ze strany vietnamské vlády, neboť tím sledovala zvýšení pracovní kvalifikace svých občanů. V roce 1989 pracovalo a studovalo v Československu kolem 33 tisíc Vietnamců. Po roce 1989 došlo k rychlému a výraznému poklesu pracovních aktivit těchto cizinců, protože dohody o spolupráci již nebyly obnoveny. V 90. letech se počet Vietnamců začal opět zvyšovat, neboť kromě osob, které se z ekonomických důvodů rozhodli zůstat v ČR, začali přicházet i Vietnamci ze sousedních států*“ (Drbohlav, 2010). Dnes má migrace Vietnamců poněkud odlišné rysy. Migrují k nám celé rodiny, část dětí se zde narodila. Věková struktura občanů Vietnamu je v porovnání s ostatními cizinci progresivní, je zde vysoký podíl dětí a malý počet osob starších 60 let. Nejvíce Vietnamců se nachází v Praze, Karlovarském a Ústeckém kraji (46 %). Medián věku je 33 let.

Obrázek 5: pokračování

4c) občané Vietnamu vs. cizinci celkem

4d) občané Ruska vs. cizinci celkem

Zdroj: data ČSÚ

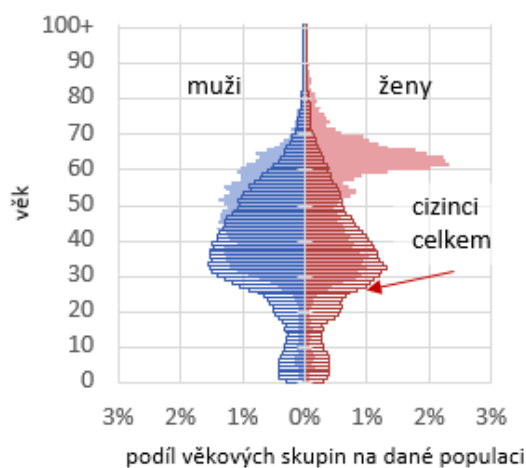
Občané Ruska mají dlouholetou tradici na území České republiky. „*Přicházet začali již ve 20. letech 20. století, kdy Československo v rámci tzv. „ruské akce“ (pomoc dětem, ženám, invalidům, technickým a kulturním pracovníkům, zemědělcům a studentům po bolševickém převratu v roce 1917) přijalo 25 tisíc občanů Ruska, především z intelektuálních vrstev. Ve 30. letech jejich počet opět klesnul - kvůli ekonomické krizi a kvůli pronásledování emigrantů nacisty v době okupace. Po roce 1945 byla většina Rusů odvečena zpátky do Sovětského svazu. Poslední vlna emigrantů z Ruska přišla po rozpadu Sovětského svazu v 90. letech kvůli politické a ekonomické nejistotě*“ (Pipková, Salačová, 2009). Značná část Rusů je zde z důvodu studia

a pracovně. Pobývají zde často celé rodiny. Medián věku je v této skupině osob 31 let. Největší koncentrace Rusů je v Praze a Středočeském kraji (74 %).

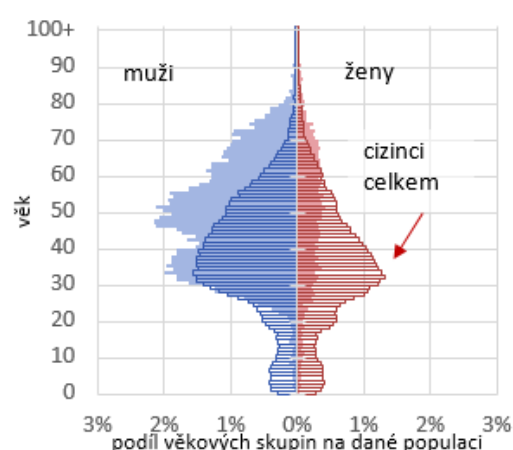
Občané Polska se nacházejí především v Moravskoslezském kraji, dále pak v Praze a Středočeském kraji. „*Moravskoslezský kraj je jednak územím historického Těšínska, které Poláci obývají již od 13. století, jednak průmyslovou oblastí, kam byli zváni v 50. a 70. letech občané socialistických zemí v rámci internacionální pomoci, aby pomohli s nedostatkem pracovních sil. V roce 1989 zaměstnávaly československé podniky asi 5 tisíc občanů Polska*“ (Kadlubiec, 1997). V rámci internacionální pomoci přicházely v padesátých až sedmdesátých letech především ženy za dělnickými profesemi. Mezi Poláky je zde poměrně málo osob v předproduktivním věku. Věkový medián je u polských občanů evidovaných v ČR přibližně ve věku 49 let.

Obrázek 6: pokračování

4e) občané Polska vs. cizinci celkem

4f) občané Německa vs. cizinci celkem

Zdroj: data ČSÚ

Občané Německa jsou u nás nejčastěji registrováni v Ústeckém kraji (35 %), následuje Praha, Karlovarský a Plzeňský kraj. Na první pohled je zde patrný velký nepoměr v počtu mužů a žen (81:19). Věkový medián je 48 let. Část občanů z Německa je zde z pracovních důvodů, pobývají zde i s rodinami. Nepoměr mezi zastoupením mužů a žen i vyšší počet starších osob je netypický, tuto anomálii lze částečně vysvětlit faktem, že každý cizinec ze země EU, který chce získat řidičský průkaz v Česku, musí při žádosti doložit trvalý či přechodný pobyt na území ČR, nebo prokázat, že zde podniká. Této možnosti využívají také Němci a následně se již z pobytu neodhlásí.

Více než ¾ ze všech cizinců v České republice byly k 31. 12. 2015 evidovány v Praze (36,9 %), Středočeském (13,2 %), Jihomoravském (8,7 %), Ústeckém (7,1 %), Plzeňském (5,9 %) a Moravskoslezském (5,3 %) kraji (viz tabulka č. 1).

Tabulka 1: Nejčastěji zastoupené skupiny cizinců v krajích České republiky (stav k 31. 12. 2015)

	Ukrajina	Slovensko	Vietnam	Rusko	Německo	Polsko
ČR	105 614	101 589	56 900	34 710	20 464	19 840
Hlavní město Praha	45 633	27 563	11 707	21 338	3 509	2 967
Středočeský kraj	16 185	18 307	5 236	4 470	1 147	2 678
Jihočeský kraj	4 005	3 474	2 758	504	797	342
Plzeňský kraj	5 847	7 017	5 347	416	2 291	845
Karlovarský kraj	2 394	1 972	6 680	2 346	2 596	216
Ústecký kraj	4 393	4 428	7 923	1 545	7 252	1 081
Liberecký kraj	4 908	4 298	2 023	523	552	1 428
Královéhradecký kraj	3 699	2 802	1 611	321	370	1 805
Pardubický kraj	2 738	3 514	1 283	198	165	1 180
Kraj Vysočina	2 130	2 169	1 209	153	194	215
Jihomoravský kraj	9 593	10 677	4 557	1 842	576	816
Olomoucký kraj	1 757	3 199	1 470	290	399	562
Zlínský kraj	938	3 930	771	247	214	319
Moravskoslezský kraj	1 236	8 089	4 286	475	383	5 369
Nezjištěno	158	150	39	42	19	17

Závěr

Věková struktura cizinců žijících na území České republiky se liší od věkové struktury domácí populace. Mezi cizinci převažují muži v produktivním věku. Cizinci přicházejí do České republiky nejčastěji za prací či za studiem. Téměř 73 % všech cizinců s povoleným pobytem tvoří občané Slovenska, Ukrajiny, Vietnamu, Ruska, Polska a nově i Německa. Více než ¾ cizinců žije v Praze, Středočeském, Jihomoravském, Ústeckém, Plzeňském a Moravskoslezském kraji. Nejméně atraktivní je pro ně Zlínský kraj. Věková struktura cizinců se liší podle jejich národnosti. Slováci migrují do České republiky za prací a za studiem, oproti věkové struktuře cizinců celkem je jich výrazně více ve věku 30-40 let. Věková struktura Ukrajinců vcelku kopíruje věkovou strukturu všech cizinců v ČR. Mezi migranty z Ukrajiny přibývá dětí. Část migrantů zde pobývá s celou rodinou a chtějí se zde usadit. Věková struktura občanů Vietnamu je v porovnání s ostatními cizinci progresivní, je zde vysoký podíl dětí a malý počet osob starších 60 let. Rusové mají výraznější zastoupení osob ve věku kolem 20-30 let, jsou zde z důvodu studia a pracovně. Pobývají zde často celé rodiny. Poláci mají odlišnou věkovou strukturu, je zde minimum osob do 30 let věku, výrazné zastoupení mají ženy ve věku kolem 65 let. Také občané z Německa je odlišná od věkové struktury cizinců žijících na území České republiky. Část je zde z pracovních důvodů, pobývají zde i s rodinami. Výrazný je nepoměr mezi zastoupením mužů a žen.

Počet cizinců žijících na území České republiky plynule roste. K 31. 12. 2015 žilo v České republice 464 670 cizinců, jejich podíl tvořil 4,3 % obyvatel. Většina cizinců byla ve věku 15-59 dokončených let. Česká republika se stává pro některé národnosti zemí cílovou. Lze předpokládat, že s přibývajícím počtem cizinců, kteří zde založí rodinu, bude i věková struktura cizinců běžnější ve srovnání s populací České republiky.

Tento příspěvek vznikl za podpory GAČR 15-13283S Projekce populace České republiky podle úrovně vzdělání a rodinného stavu. Veškerá data byla poskytnuta Českým statistickým úřadem.

Literatura a zdroje dat

- ČSÚ (2015). *Život cizinců v ČR - 2015*. Praha, prosinec 2015. Kód publikace: 290026-15. Citováno [4. 5. 2016]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zivot-cizincu-v-cr>.
- ČSÚ (2014). *Cizinci v České republice podle dat Sčítání lidu 2011*. Praha, březen 2014. Citováno [4. 5. 2016]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cizinci-v-ceske-republice-podle-dat-scitani-lidu-2011-dxfg9l7fpy>.
- Drbohlav, D. (et al.), (2010). *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON)
- Janská, E. (2007): Ukrajinec – symbol levné pracovní síly v Česku, nebo zdroj investic na Ukrajině? *Geografické rozhledy* roč.16, 2006/2007
- Kadlubiec, K. D. (et al.), (1997): *Polská národní menšina na Těšínsku v České republice (1920-1995)*, Ostrava-Český Těšín: Ostravská univerzita
- Pipková, Salačová, (2009): *Ruská národnostní menšina v Čechách* [online] Hospodářská a kulturní studia PEF ČZU v Praze. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/rusove_v_cechach.

Summary

Age structure of foreigners living in the Czech Republic differs from the age structure of the domestic population. Among the foreigners is predominance of men of working age. Foreigners come to the Czech Republic, mostly for work or for study. Nearly 73% of all foreigners with residence permits are citizens of Slovakia, Ukraine, Vietnam, Russia, Poland and now also Germany. More than ¾ of foreigners living in Prague, Central Bohemia, South Moravia, Ústí nad Labem, Pilsen and the Moravian-Silesian Region. The least attractive region is for them Zlín Region. Age structure of foreigners differs according to their nationality. Slovaks migrate to the Czech Republic to work and study, compared to the age structure of all foreigners there are considerably more numerous aged 30-40 years. The age structure of Ukrainians quite replicates the age structure of foreigners. Among immigrants from Ukraine is increasing number of children. Part of migrants stay here with the whole family and want to settle here. The age structure of Vietnamese citizens is in comparison with other foreigners progressive, there is a high proportion of children and a small number of people over 60 years. Russians have a greater proportion of persons aged 20-30 years, they are due to study and work. Often here stay whole families. The Poles have a different age structure, there is a minimum of persons under 30 years of age, they have a significant representation of women around the age of 65 years. The citizens of Germany have different the age structure of foreigners living in the Czech Republic. Part of them is there for professional reasons, staying here with their families. There is a significant disparity between the proportion of men and women.

The number of foreigners living in the Czech Republic is gradually increasing. December 31, 2015 lived in the Czech Republic 464,670 foreigners, their share accounted for 4.3% of the Czech Republic population. Most foreigners were aged 15-59 years completed. Czech Republic becomes for some nationalities target country. It can be assumed that with the increasing number of foreigners who are starting a family will have the age structure of foreigners more common compared to the population of the Czech Republic.

Kontakt

Jana Vrabcová
Katedra statistiky a pravděpodobnosti
Fakulta informatiky a statistiky, VŠE Praha
Nám. W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3
Xlanj18@vse.cz